

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle, VN/22132/2020

1) Tulevaisuuden tasa-arvokysymykset

Millaisia tulevaisuutta ennakoivia tasa-arvokysymyksiä tai ongelmia selonteossa pitäisi painottaa? Nykyhetkestä vuoteen 2030, enintään viisi selkeää kysymystä teemaotsikoiden alle

Työ ja elinkeino & koulutus ja tiede

- Työn murros: vaikutukset eri toimialoihin ja naisten ja miesten työhön sekä sitä kautta myös sukupuolten palkkaeroon (digitalisaation, automaation, robotisaation ja tekoälyn aiheuttamat työelämän muutokset, kuten työtehtävien sisältöjen muuttuminen, töiden katoaminen ja uusien syntyminen).
- Työmarkkinoiden jakautuneisuus eli segregatio: selvitetään perusteellisesti naisten ja miesten erilaisten suuntautumisvaihtoehtojen ja koulutuserojen vaikutuksia työmarkkinoiden toimintaan (työvoimapula vs. ylitarjonta tietyillä aloilla, mahdollisuudet palvella monimuotoista asiakaskuntaa, tulevaisuuden työelämässä tarvittava osaaminen ja sukupuolittuneet koulutusvalinnat). Esim. Pekka Laineen/TIKE tekemiä tutkimuksia voisi hyödyntää nykyistä paremmin.
- Koulutuksen ja työelämän tarpeiden kohtaaminen: selvitetään, miten subjektiiviset ja sukupuolittuneet koulutusvalinnat vaikuttavat tulevaisuuden työelämään, kun otetaan huomioon työtehtävissä ja niiden tarpeessa tapahtuvat muutokset (ts. kohdistetaan enemmän koulutusresursseja aloille, joilla ennakoidaan olevan tulevaisuudessa töitä, sekä pyritään vaikuttamaan siihen, että nuoret jakautuisivat tasaisemmin eri aloille)
- Miesten tasa-arvo-ongelmat: panostetaan nuorten miesten syrjäytymisen ehkäisemiseen sekä ikääntyneiden miesten pysymiseen työmarkkinoilla (ongelma erit. matalan koulutustason miehet).

2) Tasa-arvopoliittiset tavoitteet

Mitkä pitäisi olla kansalliset tasa-arvopoliittiset tavoitteet? Enintään viisi tavoitetta

- Peilataan Suomen tasa-arvotilannetta nykyistä enemmän kansainväliseen kehitykseen hyödyntämällä erilaisia kansainvälisiä vertailuja ja mittaristoja (esim. WEF, YK, EU, PN). Jos vedetään johtopäätöksiä kansainvälisistä tilastoista, tarkastellaan niitä myös neutraalisti. Esimerkiksi sukupuolten palkkaerojen tarkastelussa EU-tasolla ymmärretään, mitä syitä voi olla sille, että maissa, joissa naisten työllisyysaste on matala, on Euroopan pienimmät palkkaerot.
- Pyritään vähentämään työmarkkinoiden jakautuneisuutta riittävän varhaisessa vaiheessa lisäämällä lasten ja nuorten työelämä-tietoutta (varhaiskasvatus ja alakoulu) ja avartamalla nuorten koulutus- ja uravalintoja. Hyödynnetään tässä myös työmarkkinoiden eri toimialaliittoja. Toimialaliitot tekevät paljon työtä lisätäkseen alojen houkuttelevuutta nuorten silmissä.
- Tarkastellaan ilmiöiden ja tilastotietojen taustalla olevaa dataa kriittisesti sekä pyritään selvittämään asioiden oikea nykytila ja vaikuttamaan tunnistettuihin aitoihin ongelmiin nykyistä tehokkaammin (esim. palkkaeron taustalla ei syrjintä vaan naisten ja miesten ala- ja tehtäväkohtaiset erilaiset valinnat). Tasa-arvokysymyksiin liittyy paljon asenteellisuutta. Tilastojen tarkastelu on tehtävä neutraalisti eikä tarkoitushakuisesti. Esimerkiksi raskaus- ja perhevapaasyrjinnän tilasta vedetään johtopäätöksiä tasa-arvovaltuutetulle tulevien ilmoitusten pohjalta, joka kertoo koetusta syrjinnästä eikä siitä, kuinka paljon syrjintää tosiasiallisesti on tapahtunut.

- Panostetaan miesten tasa-arvo-ongelmien syiden selvittämiseen ja nostetaan miesten tasa-arvo vahvemmin naisten tasa-arvokysymysten rinnalla. Tunnustetaan se, että miesten ja naisten tasa-arvohaasteet ovat erilaisia ja pureudutaan näiden syihin.
- Lisätään ministeriöiden (STM, TEM, OKM, VM, VNK) välistä yhteistyötä ja tietojenvaihtoa tasa-arvokysymyksissä, siten, että voidaan muodostaa nykyistä kokonaisvaltaisempi kuva tasa-arvon tilasta yhteiskunnassa. Esimerkiksi TEM:n työelämäntuntemus ja OKM:n osaaminen nuorten koulutusvalinnoista ja niiden syistä on aivan olennaista ja jäänyt liian vähälle huomiolle.

3) Suomen tasa-arvopoliittiset tavoitteet EU:n ja kansainväliset toimintaympäristön osalta.

- Suomen pitäisi toimia myös EU:ssa aktiivisemmin puolustaen omia, kansallisia hyviä ratkaisujaan sekä subsidiariteettiperiaatetta. Suomen tulisi suhtautua komission toimivallan laajentamisyrittäisiin nykyistä kriittisemmin, kuten muut pohjoismaat Ruotsi ja Tanska tekevät. Tulee tunnustaa jäsenvaltioiden erilainen tasa-arvotilanne ja mahdollisuudet kansallisiin ratkaisuihin EU-lainsäädännön valmistelussa. Ei lisätä ja kiristetä EU-lainsäädäntöä vain sen takia, että Itä- tai Etelä-Euroopan maissa on ongelmia tasa-arvon ja nykyisten EU-säännösten täytäntöönpanon suhteen, vaan lisätään toimia asioiden kuntoon saattamiseen näissä maissa.
- Otetaan huomioon EU-jäsenvaltioiden yritysten asema globaalissa kilpailussa eikä huononeta niiden asemaa suhteessa muihin maihin jäykistämällä työelämä- ja yrityslainsäädäntöä (ml. tasa-arvosääntely).
- Levitetään hyviä pohjoismaisia tasa-arvokäytäntöjä EU-tasolla vapaaehtoisuuteen perustuen.

4) Lainsäädännön kehittäminen?

5) Moniperusteinen syrjintä selonteossa, miten pitäisi käsitellä?

6) Muut huomiot

Kunnioitavasti

Tatu Rauhamäki

Johtaja, elinkeinopolitiikka

Palta Ry

Anu Sajavaara

Toimialapäällikkö

Palta Ry